

Podsumowanie dwóch lat kampanii „Lubelskie – wspólnie dla pszczół” (2020-2022)

Przez dwa lata Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego (UMWL) prowadził intensywne działania edukacyjno-informacyjne w ramach kampanii „Lubelskie – wspólnie dla pszczół”, zainicjowanej na początku 2020 roku. To właśnie wtedy, 3 lutego, doszło do uroczystego podpisania listu intencyjnego w sprawie prowadzenia wspólnych działań na rzecz propagowania wiedzy o roli i znaczeniu pszczoły dla środowiska i człowieka. W gronie ponad 40. sygnatariuszy listu znalazły się instytucje państwowe i samorządowe, uczelnie i instytuty badawcze, przedsiębiorcy oraz media. Dzięki tak szerokiemu spektrum partnerów, przekaz akcji mógł dotrzeć do szerokiego grona mieszkańców naszego regionu. Czas na podsumowanie akcji.

Nie(d)ocenione

Skąd zainteresowanie Samorządu Województwa Lubelskiego pszczołami? Z racji tego, że rezultatem ich pracy jest nie tylko miód, wosk czy pyłek, ale przede wszystkim owoce i warzywa. Pszczoła to przecież najważniejszy zapylnic. To także „kreator” bioróżnorodności. Jeśli zestawimy naukowe dane, że w strefie klimatu umiarkowanego Europy Środkowo-Wschodniej około 80 proc. gatunków roślin jest zapylniana przez owady, a zapylenie kwiatów jest jednym z najważniejszych, a jednocześnie najtańszym czynnikiem plonotwórczym, z informacją, że w województwie lubelskim mamy najwięcej w kraju rodzin pszczelich (samych tylko hodowlanych pszczół miodnych!), wszystko staje się jasne.

Pszczoły są najważniejszym zapylnicem w uprawach roślin rolniczych, warzywnych i sadowniczych.
<ul style="list-style-type: none">
▪ Ochrona zapylnicy to gwarancja uzyskania wysokiego plonu większości upraw.
▪ Obecność pszczoły miodnej na plantacji rzepaku przyczynia się do wzrostu plonu nawet o 30%.
▪ Zapylenie przez pszczoły drzew i krzewów owocowych powoduje wykształcenie się wysokiej jakości owoców.
▪ W Europie 85% gatunków roślin i 70% produkcji żywności zależy od pszczół.

Tymczasem rola pszczół nadal pozostaje niedoceniona. Zadaniem kampanii było więc przede wszystkim edukowanie i informowanie społeczeństwa, w jaki sposób możemy tym owadom pomóc i jak je chronić. Poszczególne elementy akcji zostały przygotowane dla różnych grup adresatów.

Nie trujmy pszczół!

Rokrocznie „na przednówku” Urząd Marszałkowski rozpowszechniał z pomocą partnerów i mediów regionalnych **apel do rolników, sadowników i ogrodników** o zachowanie szczególnych środków ostrożności przy stosowaniu niezwykle szkodliwych dla pszczół środków ochrony roślin, propagując przy tym **plakat „Chroń pszczoły. Bez nich nie ma życia na ziemi”**. Działanie to miało też na celu zwrócić uwagę społeczeństwa na fakt, że masowe upadki zatrutych rodzin pszczelich powodują ogromne straty w pszczelarstwie, rolnictwie i środowisku. Ich skutkiem jest bowiem mniejsza podaż produktów pszczelich i zauważalne zmniejszenie zapylenia roślin uprawnych, a co za tym idzie spadek plonów i zysków rolników.

Informacje o podtruciach pszczół

▪ Podtrucia rodzin pszczelich obserwuje się głównie na plantacjach rzepaku oraz w uprawach sadowniczych i jagodowych.

- W trakcie sezonu pszczelarskiego 2020 roku w województwie lubelskim ostremu zatruciu uległo 25 rodzin pszczelich (w Polsce łącznie ok. 690), a podtrucicia dotknęły 1160 rodzin (w Polsce – prawie 26 tys.).

Dużą rolę w propagowaniu odpowiednich postaw wśród tej grupy społecznej odegrali zwłaszcza Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie – opracowując materiały informacyjne, i Komenda Wojewódzka Policji – szkoląc funkcjonariuszy i propagując za ich pośrednictwem ulotki przygotowane w ramach kampanii, sfinansowane przez UMWL.

Finalnym akcentem tego ogniwa kampanii było zakupienie przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w 2022 roku **banerów „Chroń pszczoły. Bez nich nie ma życia na ziemi”**, które zawisły w wielu miejscowościach naszego regionu.

ROLNIKU, SADOWNIKU, OGRODNIKU
Stosuj środki ochrony roślin w sposób odpowiedzialny! Używaj tylko środków ochrony roślin dopuszczonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do obrotu i stosowania w Polsce.
<ul style="list-style-type: none">
▪ Przestrzegaj wymagań podanych na etykietach.
▪ Wykonuj opryski wieczorem lub nocą, po ustaniu lotu pszczół.
▪ Zachowuj przy tym bezpieczną odległość od pasiek: minimum 20 metrów.
▪ Nie stosuj preparatów na kwitnące rośliny i chwasty w trakcie oblotu pszczół.

Edukujmy o pszczołach!

Drugą grupą, oprócz rolników, na którą skierowane były główne działania akcji „Lubelskie – wspólnie dla pszczół”, są dzieci. Edukacja najmłodszych mieszkańców naszego regionu, przedszkolaków i dzieci klas 1-3 szkół podstawowych, realizowana była poprzez wiosenny **konkurs plastyczny**. Konkursowym zadaniem było wykonanie pracy plastycznej (rysunku, malunku, wydzieranki itp.) pt. „**Jak mogę pomóc pszczołom?**” (edycja 2020) i „**Co zawdzięczam pszczołom?**” (edycja 2021). Dzięki zaangażowaniu w projekt Kuratorium Oświaty w Lublinie, konkurs cieszył się ogromną popularnością. W pierwszej edycji do Urzędu spłynęło ponad 1800, a w drugiej ponad 1100 prac małych artystów! Nagrody i wyróżnienia razem z odznakami „Przyjaciel Pszczół” trafiły do niemal 200 laureatów.

Z kolei w okresie jesiennym (wrzesień–październik) pod szyldem kampanii również dwukrotnie odbył się **konkurs wiedzy** dla starszych dzieci pt. „**Pszczoły znam i o nie dbam**”. Projekt wyłonił po trzech najlepszych młodych znawców pszczół i pszczelarstwa z klas 4-8 szkół podstawowych oraz po trzy szkoły, których uczniowie zdobyli w finale największą liczbę punktów. Do pierwszej edycji zgłosiło się prawie 600 uczniów z ponad 50 szkół, a do drugiej – 158 dzieci z 25 placówek.

Dzieciom dedykowane były także zajęcia realizowane przez partnerów kampanii: **Letnia Akademia Młodego Przyrodnika** w Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie (2020 i 2021) oraz **warsztaty pszczelarskie** (2021) w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie i Centrum Edukacji Pszczelarstwa przy Nadbużańskim Związku Pszczelarzy w Chełmie. Z kampanijnej dotacji Związek zorganizował też akcję rozdawania roślin miododajnych zainteresowanym chełmianom. Działania skierowane tak na dzieci, jak i dorosłych prowadzili też organizatorzy dotowanego dwukrotnie w ramach kampanii (2020, 2021) **ogólnopolskiego konkursu wiedzy KUL „Bliżej pszczół”** (dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych), którego finałowi towarzyszyła konferencja na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie pt. „Pszczoła w mieście”.

Natomiast głównie na dojrzałych mieszkańców nakierowana była akcja medialna w telewizji regionalnej. W 2020 roku UMWL sfinansował wspólnie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie (WFOŚiGW) wakacyjną kampanię edukacyjną złożoną z piętnastu 6,5-minutowych **filmów pt. „Lubelskie – wspólnie dla pszczół”** o pszczelarstwie, pszczołach i działaniach podejmowanych na rzecz ich ochrony. Wszystkie odcinki cyklu (premiery i 30 powtórek) można było obejrzeć na antenie TVP 3 Lublin od końca czerwca do września. Z kolei wiosną 2021 roku na zlecenie Samorządu Województwa Lubelskiego regionalna telewizja wyprodukowała i wyemitowała analogiczny cykl programów **„Jak zostać pszczelarzem?”**.

Świętujmy z pszczołami!

Elementem zachęty do zgłębiania pszczelego tematu była organizacja i włączenie do kampanii świąt pszczelarzy oraz festynów organizowanych dla mieszkańców lokalnych społeczności. Pod szyldem „Lubelskie – wspólnie dla pszczół” odbyły się m.in.: majowe **Miodobranie** w Pszczelej Woli, którego głównym organizatorem był gospodarz wydarzenia, Technikum Pszczelarskie funkcjonujące w ramach Zespołu Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Zawodowego (ZSR CKZ), jeden z czołowych partnerów akcji (2020 – transmisja w TVP ze względu na pandemię, 2021 i 2022 – festyn), jak również wakacyjny **Rodzinny Ekopiknik „Naturalnie Lubelskie”** w Pszczelej Woli (lipiec 2021 i czerwiec 2022) czy **„Święto Pszczół”** w Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie (sierpień 2020 i 2021).

Spośród branżowych imprez pszczelarzy organizowanych w ramach kampanii, dwie miały charakter regionalny. Były to: **Wojewódzkie Lubelskie Święto Miodu w Lublinie** (wrzesień 2020, 2021, 2022), **Wojewódzkie Kraśnickie Spotkania Pszczelarzy w Kraśniku** (październik 2020, 2021, 2022). Finalnym akcentem dwóch pierwszych edycji kampanii było uroczyste **podsumowanie sezonu pszczelarskiego** poprzedzane mszą świętą w pobliskim kościele (25 października 2020 r. w Pszczelej Woli – wyłącznie jako transmisja w TVP 3 Lublin i 24 października 2021 r. w Bystrzycy Nowej). Podczas wydarzenia w 2021 roku oficjalną premierę miało tu wyjątkowe wydawnictwo ZSR CKZ, **poradnik „Jak zostać pszczelarzem?”**, które również zostało wydane ze wsparciem i w ramach kampanii.

Pomagajmy pszczołom!

„Lubelskie – wspólnie dla pszczół” ma również inne wymierne efekty działalności. Oprócz przysłowiowej „wędkii”, do odbiorców akcji trafiły także „ryby”, a w zasadzie **ule ufundowane przez WFOŚiGW** na rzecz powstawania i powiększania pasiek pokazowych na terenie województwa lubelskiego. W 2020 roku 100 sztuk uli rozdysponowano wśród kilkunastu beneficjentów. Swoje przydziały otrzymały m.in.: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie, Inkubator Przetwórstwa Produktów Pszczelich w Pszczelej Woli, Muzeum Nadwiślańskie Oddział Zamek w Janowcu, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kozicach Dolnych, Centrum Edukacji Pszczelarskiej w Chełmie oraz kilka zespołów szkół rolniczych i zakładów karnych.

Województwo lubelskie zajmuje

1 miejsce w Polsce pod względem:

- liczby rodzin pszczelich – ponad **220 tys.** (12,5% wszystkich w kraju)

2 miejsce w Polsce pod względem:

- liczby pszczelarzy – **8,3 tys.** (10% wszystkich w kraju)

- liczby pasiek zawodowych – **44** (13,6% wszystkich pasiek zawodowych w kraju)

- produkcji miodu – **ok. 1,4 tys. ton** (10,7% krajowej produkcji miodu)

3 miejsce w Polsce pod względem:

- napszczelenia – **8,8 rodzin na km²** (średnio w Polsce 5,6)

- średniej wielkości pasiek – **26,5 rodzin na pasiekę** (w kraju – 21,5)

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego z akcją na rzecz pszczół dotarł także do samorządów lokalnych, organizując dla nich w maju 2021 r. **webinarium „Jak upiększyć nasze osiedla z korzyścią dla owadów pszczołowatych”**. Zainteresowanym samorządowcom (około pięćdziesięciu osobom) cennych wskazówek udzielali: dr hab. inż. Zbigniew Kołtowski z Zakładu Pszczelnictwa w Puławach, prof. nadzw. Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach, jak również dr Grażyna Szymczak, dyrektor Ogrodu Botanicznego UMCS w Lublinie.

Szczególną formą aktywizacji wszystkich mieszkańców województwa lubelskiego na rzecz pszczół był ogłoszony w 2021 roku konkurs na przygotowanie miejsca przyjaznego owadom pt. **„Tajemniczy ogród dla pszczół i dzikich zapylaczy”**. Dobrej zabawie przyświecał szczytny cel, jakim jest zwiększenie terenów pożytkowych dla owadów zapylających. W konkursowe szranki mogli stanąć zarówno indywidualni mieszkańcy, jak i placówki szkolne, które zdecydowały się na założenie ogrodów miododajnych. Konkursowe zadanie udało się zrealizować i dobrać do finału 90. uczestnikom – 45. szkołom i 45. indywidualnym mieszkańcom.

Liczymy, że dzięki kampanii ideą zakładania miejsc przyjaznych pszczołom i w ogóle misją na rzecz ochrony tych bezcennych dla przyrody zapylaczy zarażą się kolejni mieszkańcy i instytucje funkcjonujące w regionie.

Więcej informacji o kampanii i wszystkich partnerach zaangażowanych w realizację przedsięwzięcia znajduje się na stronie internetowej UMWL www.lubelskie.pl/pszczoła.

Informacje w ramach dotyczące pszczelarstwa w Polsce i województwie pochodzą z publikacji: Sektor pszczelarski w Polsce w 2020 roku, dr Piotr Semkiw, Zakład Pszczelnictwa w Puławach, Puławy 2020, którą można otworzyć, klikając w następujący link: http://arc.inhort.pl/files/program_wieloletni/PW_2015_2020_10/spr_2020/4.3_Semkiw_Sektor_pszczelarski_2020.pdf.

